

دوره دهم - سال چهارم

تاریخ چاپ: ۱۳۹۸/۹/۱۸

شماره چاپ: ۱۷۱۲

شماره ثبت: ۶۸۷

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور

۴۳. حوزه رسانه و ارتباطات جمعی

(صداوسیما، شورای نظارت، خبرگزاری جمهوری اسلامی و ...)

کد موضوعی: ۲۷۰

شماره مسلسل: ۱۶۸۳۹

دی ماه ۱۳۹۸

معاونت پژوهش‌های اجتماعی - فرهنگی

دفتر مطالعات آموزش و فرهنگ

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	خلاصه مدیریتی.....
۳.....	مقدمه.....
۴.....	بخش اول - سیاست‌های رسانه‌ای دولت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹.....
۱۰.....	بخش دوم - مطابقت سیاست‌های دولت با اسناد بالادستی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹.....
۱۳.....	پیشنهادها.....
۱۵.....	پیوست.....
۲۰.....	منابع و مآخذ.....

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور
۴۳. حوزه رسانه و ارتباطات جمعی
(صدا و سیما، شورای نظارت، خبرگزاری جمهوری اسلامی و...)

خلاصه مدیریتی

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹، حدود ۲,۳۰۰ میلیارد تومان برای فصل رسانه در نظر گرفته شده است. این مبلغ حدود ۲۴ درصد از اعتبارات امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری است. کل اعتبارات برنامه‌های فصل رسانه (جاری و عمرانی) نسبت به مصوب سال ۱۳۹۸، ۴/۶۱ درصد و اعتبارات هزینه‌ای و عمرانی برنامه‌های حوزه رسانه در این لایحه نیز نسبت به مصوب سال ۱۳۹۸ به ترتیب ۴/۳ و ۹/۹ درصد کاهش داشته است. بررسی دو حکم پیش‌بینی شده در تبصره‌های لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ بیانگر آن است که دولت در اجرای تکلیف مندرج در ماده (۹۳) قانون برنامه ششم توسعه مفاد قانون را رعایت نکرده است.

در بخش برنامه‌های رسانه‌ای، برنامه مربوط به خبرگزاری جمهوری اسلامی با رویکرد افزایشی تنظیم شده و اعتبارات آن رشد چشمگیری داشته است. در خصوص برنامه‌های ذیل این دستگاه ضمن اینکه انتظار می‌رود تفکیک اعتبارات «انتشار نشریات خبرگزاری جمهوری اسلامی» از دیگر مطبوعات شفافیت مالی این برنامه را افزایش دهد، نگرانی‌هایی را هم ایجاد کرده است، چراکه وقتی نهاد مطبوعاتی ذیل دولت بودجه مجزا داشته باشد دولت کمتر ترغیب به حمایت از دیگر مطبوعات خواهد شد. نکته منفی دیگر اینکه امکان عدم کنترل هزینه‌های این برنامه نیز وجود دارد چراکه ممکن است نهاد فوق طرح‌های توسعه‌ای غیرضرور تعریف کرده و بالتبع حجم و بودجه آن نیز هر ساله افزایش یابد. چنانکه از ابتدای تعریف این برنامه در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ تاکنون رشدی حدود ۶۹ درصدی داشته است.

از جمله نقاط ضعف لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ در حوزه رسانه کم‌توجهی به برنامه ساماندهی و توسعه رسانه‌ها و فعالیت‌های فرهنگی دیجیتال است. به طوری که اعتبارات آن حدود ۱۷ درصد نسبت به قانون بودجه سال قبل کاهش یافته است. این در حالی است که با رشد استفاده شهروندان از رسانه‌های اجتماعی دیجیتال و افزایش آسیب‌های فرهنگی - اجتماعی این رسانه‌ها اهتمام بیشتر دولت به ساماندهی این فضا و تأمین محتوای فرهنگی مناسب به آن امری ضروری است.

در برنامه‌های مربوط به صدا و سیما، رویکرد دولت تشدید انضباط مالی سازمان بوده است تا جایی

که در فعالیتهای سازمان، تفکیک اعتبارات فعالیت‌های مربوط به تولید از پخش صورت گرفته که این موضوع قابلیت اجرایی ندارد. بودجه عمومی سازمان صدا و سیما در ردیف ۲۸۳۵۰۰ لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ حدود ۵/۵ درصد کاهش یافته و در عوض در سقف درآمدهای اختصاصی این رسانه ۱۰ درصد افزایش مشاهده می‌شود. این افزایش می‌تواند سبب رواج مصرف‌گرایی، فاصله گرفتن از مأموریت‌ها و رسالت‌های صدا و سیما، حرکت به سمت کالایی شدن مخاطب و لطمه به اعتماد عمومی نسبت به سازمان و تبدیل شدن این سازمان به یک بنگاه تبلیغاتی - اقتصادی سودآور شود.

به‌علاوه، تحلیل بودجه دستگاه‌های حوزه رسانه در مجموع نشان می‌دهد بودجه شورای نظارت بر صدا و سیما کاهش و بودجه خبرگزاری دانشجویان ایران افزایش یافته است. جداول بخش پیوست این گزارش نیز نشان می‌دهد سهم دستگاه‌های مختلف از محل اعتبارات فصل رسانه به این شرح است:

۱. حدود ۱,۸۷۸ میلیارد تومان برای صداوسیما جمهوری اسلامی ایران،
۲. حدود ۲۵۵ میلیارد تومان برای وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی،
۳. حدود ۱۲۴ میلیارد و پانصد میلیون تومان برای خبرگزاری جمهوری اسلامی (ایرنا)،
۴. حدود ۲۶ میلیارد تومان برای خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا)،
۵. حدود ۶ میلیارد تومان برای شورای نظارت بر صداوسیما،
۶. مبلغ ۱ میلیارد تومان برای خبرگزاری خانه ملت،
۷. مبلغ ۷۰۰ میلیون تومان برای کتابخانه آیت‌الله مرعشی نجفی.

افزون بر این، درباره بودجه صدا و سیما باید توجه داشت علاوه بر مبلغ ۱,۸۷۸ میلیارد تومان اعتبارات فصل رسانه برای این سازمان اعتباری بالغ بر ۲,۲۰۰ میلیارد تومان به‌عنوان درآمد اختصاصی برای این سازمان برآورد شده که نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۸ حدود ۱۰ درصد افزایش یافته است. همچنین در ردیف‌های متفرقه بابت تأدیه بدهی سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران مبلغ ۵۰ میلیارد تومان برای خدمات سیگنال‌رسانی، ارتباطی و سرویس‌های دریافتی شرکت ارتباطات زیرساخت پیش‌بینی شده است.

مطلب قابل توجه دیگر در مورد بودجه صدا و سیما آن است که به موجب ماده (۹۳) قانون برنامه ششم، دولت مکلف بود حداقل هفت‌دهم درصد از بودجه عمومی را برای صدا و سیما لحاظ و تخصیص دهد. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ مبلغ فوق از بودجه عمومی دولت معادل ۳,۹۴۶ میلیارد تومان خواهد شد. درحالی‌که مجموع کمک دولت در ردیف اصلی و از محل صندوق توسعه ملی (موضوع بند «ه» تبصره «۴» لایحه بودجه معادل مبلغ ۱۵۰ میلیون یورو) به صدا و سیما در این لایحه ۳,۶۷۸ میلیارد تومان است که نسبت به تکلیف دولت مقرر در ماده (۹۳) قانون برنامه ششم توسعه حدود ۲۶۸ میلیارد تومان کاهش دارد.

بنابراین مجموع اعتبارات پیش‌بینی شده برای سازمان صدا و سیما در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور شامل اعتبارات جاری، عمرانی، ارزی، اختصاصی و متفرقه حدود ۵,۹۲۸ میلیارد تومان است. در خصوص جبران کسری بودجه صدا و سیما باید توجه داشت اگرچه در بند «چ» ماده (۳۷) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، بستر مناسبی برای افزایش منابع مالی سازمان صدا و سیما از محل بودجه عمومی دولت ایجاد شده و آیین‌نامه اجرایی این بند، توسط چندین دستگاه تهیه و به تصویب هیئت وزیران رسیده است و تاکنون حدود ۱۶۸ میلیارد تومان اعتبار به مرحله عقد قرارداد با دستگاه‌های اجرایی نیز رسیده است، با این وجود، در مورد تحقق تمام اعتبارات پیش‌بینی شده در این بند تردید وجود دارد. مطابق عملکرد این موضوع تاکنون تنها ۹ میلیارد و ۴۰۰ میلیون تومان از طریق ۱۶ دستگاه اجرایی به حساب صدا و سیما واریز شده است.

مقدمه

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹، حدود ۲,۳۰۰ میلیارد تومان برای فصل رسانه در نظر گرفته شده است و داده‌های پراکنده دیگری در تبصره‌ها، جداول اصلی و متفرقه و پیوست‌های این لایحه درباره رسانه‌ها یافت می‌شود که از تحلیل و بررسی مجموع آنها می‌توان به اولویت‌ها، سیاست‌ها و رویکردهای دولت در خصوص موضوع رسانه پی‌برد و گزارش حاضر با همین هدف تهیه و تنظیم شده است. در بخش اول این گزارش براساس داده‌های لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ رویکردهای دولت در تبصره‌ها، برنامه‌ها و دستگاه‌های حوزه رسانه احصا شده (الف)، در بررسی تبصره‌ها بند «ه» تبصره «۴» و بند «ل» تبصره «۹» مورد بررسی قرار گرفته‌اند. در ادامه، برنامه‌های رسانه‌ای در مقایسه با برنامه‌های مشابه قانون سال ۱۳۹۸ از حیث عنوان برنامه، اقدامات و نوسان اعتبارات هزینه‌ای و عمرانی مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است (ب) و در پایان این بخش نحوه توزیع این مبلغ میان چهار دستگاه اجرایی مهم رسانه‌ای یعنی سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، خبرگزاری جمهوری اسلامی، خبرگزاری دانشجویان ایران و شورای نظارت بر صدا و سیما به تصویر کشیده شده و تغییرات محسوس توزیع این منابع در ردیف‌های هزینه‌ای و عمرانی نسبت به قانون سال ۱۳۹۸ تحلیل شده است. در بخش دوم ابتدا الزامات و تکالیف بالادستی مانند احکام قانون برنامه ششم و قانون احکام دائمی برنامه‌های کشور احصاء شده (الف) و در ادامه خلأها و کاستی‌های موجود در لایحه بودجه نسبت به این احکام تطبیق داده شده است (ب) و در پایان پیشنهادهای مبتنی بر تحلیل‌های فوق ارائه شده است.

بخش اول - سیاست‌های رسانه‌ای دولت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹

الف) تحلیل تبصره‌های لایحه بودجه سال ۱۳۹۹

۱. بند «ل» تبصره «۹»

مطابق بند «ل» تبصره «۹» ماده‌واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ به استناد بند «پ» ماده (۹۲) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه، «وزارت ورزش و جوانان و سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران مکلفند درآمدهای تبلیغاتی ناشی از پخش مسابقات ورزشی را به ردیف درآمدی شماره ۱۴۰۱۸۴ نزد خزانه‌داری کل کشور واریز نمایند. وجوه واریزی به نسبت مساوی از محل ردیف ۴۹-۵۳۰۰۰۰ مندرج در جدول شماره (۹) این قانون در اختیار وزارت ورزش و جوانان (برای کمک به فدراسیون‌های مربوطه) و سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران قرار می‌گیرد».

درخصوص بند فوق موارد زیر حائز اهمیت است:

الف) هرچند بند «ل» تبصره «۹» لایحه بودجه به حکم بند «پ» ماده (۹۲) قانون برنامه ششم توسعه استناد نموده لکن به نظر می‌رسد تشریفات قانونی مذکور در حکم برنامه ششم مبنی بر مشارکت سازمان صدا و سیما در مورد «پیش‌بینی تمهیدات قانونی» مقرر در قانون مذکور محل تأمل است.

ب) نکته قابل توجه دیگر آن است که مبلغ مندرج در ردیف ۱۴۰۱۸۴ پنجاه میلیارد تومان است درحالی‌که مبلغ مورد نظر در ردیف ۴۹-۵۰۰۰۰ برابر چهل میلیارد تومان است که از حیث عدم بیان سرانجام ۱۰ میلیارد تومان اختلاف مبالغ واریزی و تخصیصی دارای ایراد است.

ج) همچنین باید توجه داشت محل اصلی تأمین اعتبارات مالی صدا و سیما بودجه عمومی کشور بوده و درآمدهای ناشی از تبلیغات بازرگانی به‌عنوان درآمد اختصاصی به حساب خزانه عمومی کشور واریز شده تا از طریق بودجه سنواتی برای برنامه‌های پیش‌بینی شده هزینه گردد، لذا تکلیف سازمان به پرداخت مبلغ مذکور می‌تواند سازمان را در اجرای برنامه‌ها و اقدامات و فعالیت‌های مشروح با مشکل مواجه سازد. بنابراین می‌توان گفت عدم پیش‌بینی محل جبران هزینه‌های صدا و سیما نسبت به اجرای بند «ل» تبصره «۹» محل اشکال است.

۲. بند «ه» تبصره «۴»

براساس بند «ه» تبصره «۴» لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ به دولت اجازه داده شده مبلغ سه میلیارد و چهارصد و بیست و پنج میلیون (۳,۴۲۵,۰۰۰,۰۰۰) یورو از منابع سال ۱۳۹۹ صندوق توسعه ملی را به‌صورت تسهیلات ارزی با تضمین دولت به شرح جدول این بند برداشت کرده و منابع مذکور را با رعایت شرایط زیر به مصرف رساند:

۸. سازمان صدا و سیما در اجرای ماده (۹۳) قانون برنامه ششم جهت توسعه کمی و کیفی برنامه‌های تولیدی، پویانمایی، مستند، فیلم و سریال - تا سقف ۱۵۰ میلیون یورو.

نکته شایان توجه آن است که با توجه به نرخ یورو در سامانه نیما به مبلغ حدود ۱۲ هزار تومان، معادل ریالی مبلغ مذکور حدود هزار و هشتصد میلیارد تومان است. با این وجود مجموع ارقام فوق الذکر یعنی مجموع بودجه عمومی صدا و سیما به انضمام اعتبار ارزی در **حدود ۲۶۸ میلیارد تومان** از رقم پیش‌بینی اعتبارات صدا و سیما موضوع ماده (۹۳) برنامه ششم توسعه کمتر است. از این رو می‌توان گفت دولت به تکلیف خود نسبت به لحاظ نمودن سهم خود (۰/۷ درصد بودجه عمومی دولت) عمل نکرده است.

ب) تحلیل برنامه‌های ذیل فصل رسانه

نکته شایان توجه در خصوص برنامه‌های ذیل فصل رسانه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور این است که تعداد برنامه‌های ذیل فصل رسانه در قانون بودجه سال ۱۳۹۸ (۱۲) عنوان بوده در حالی که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ به (۱۵) عنوان افزایش یافته، از سوی دیگر دو عنوان برنامه از برنامه‌های ذیل رسانه حذف شده است. البته غالب برنامه‌ها در این لایحه کاملاً مطابق برنامه‌های قانون بودجه سال ۱۳۹۸ هستند ولی عنوان برخی برنامه‌ها نیز تغییر کرده و یک برنامه (برنامه تولید و نشر خبر) با دو شماره طبقه‌بندی جداگانه آمده است. از این رو با توجه به اینکه مقایسه برنامه‌های لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ با قانون بودجه سال ۱۳۹۸ امکان نداشت لذا مطابق رویه جاری لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ در جدول فوق مقایسه میان برنامه‌های لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ با بودجه مصوب سال ۱۳۹۸ صورت گرفته است. در ادامه یافته‌های حاصل از این بررسی آمده است:

۱. رشد چشمگیر اعتبار برنامه انتشار نشریات سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی

این برنامه برای نخستین بار در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ با اعتباری معادل ۱۳ میلیارد تومان به برنامه‌های فصل رسانه افزوده شد. دلیل این امر عبارت بود از اینکه در سال‌های قبل با وجود اینکه خبرگزاری جمهوری اسلامی مجوز انتشار نشریه داشته، اما از طریق بخش غیردولتی و یا مساعدت‌های غیرمتمرکز هزینه‌های چاپ و انتشارات خود را تأمین می‌کرد. این موضوع مورد ایراد نهادهای نظارتی واقع شد، به همین دلیل در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ مقرر شد که از طریق این برنامه جدید، هزینه‌های مزبور به‌طور مستقیم تأمین شود. این روند عیناً در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ بدون رشد تکرار شد، در قانون بودجه سال ۱۳۹۸ اعتبارات این برنامه به مبلغ ۱۵ میلیارد تومان رسید و در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ با رشد ۴۶ درصدی به میزان ۲۲ میلیارد تومان برآورد شده است. این سیاست از نظر قطع وابستگی بودجه این نهاد به تأمین‌کنندگان غیرعمومی و در نتیجه عدم تأثیرپذیری از حامیان مالی مثبت ارزیابی شده و از منظر شفافیت بودجه و امکان نظارت‌پذیری نیز حائز اهمیت است لیکن از نقطه نظر تشویق دولت به حمایت از مطبوعات نقطه منفی به حساب می‌آید چراکه نهاد مطبوعاتی ذیل دولت بودجه مجزا داشته و از این جهت دولت کمتر ترغیب به حمایت از مطبوعات خواهد شد. نکته منفی دیگر اینکه امکان عدم کنترل هزینه‌های این برنامه نیز وجود دارد چراکه ممکن است نهاد فوق طرح‌های توسعه‌ای غیرضرور

تعریف کرده و بالتبع حجم و بودجه آن نیز هر ساله افزایش یابد. چنانکه از ابتدای تعریف این برنامه در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ تاکنون رشدی حدود ۶۹ درصدی داشته است.

۲. کاهش قابل توجه اعتبارات برنامه ساماندهی و توسعه رسانه‌ها و فعالیت فرهنگی دیجیتال

اعتبارات این برنامه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹، نسبت به قانون سال ۱۳۹۸، حدود ۱۷ درصد کاهش یافته است. کاهش اعتبارات این برنامه مهم در جای خود محل تأمل است؛ زیرا با رشد استفاده شهروندان از رسانه‌های اجتماعی دیجیتال و افزایش آسیب‌های فرهنگی - اجتماعی که این رسانه‌ها با خود به دنبال دارند اهتمام بیشتر دولت به ساماندهی این فضا و تأمین محتوای فرهنگی مناسب برای آن امری ضروری است. با این وجود و با توجه به چرخشی که در مجاری ارتباطی کشور به وجود آمده و در سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه نیز انعکاس داشته، انتظار می‌رفت که در جهت‌گیری‌های بودجه نیز این سیاست‌ها مدنظر قرار گیرد، به‌عنوان نمونه بند «۳۳» سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه به گسترش محتوا در فضای مجازی براساس نقشه مهندسی فرهنگی کشور تا حداقل پنج برابر وضعیت کنونی و بومی‌سازی شبکه‌های اجتماعی تصریح می‌کند. اما لایحه سال ۱۳۹۹ همانند لوایح بودجه در سال‌های گذشته علی‌رغم اینکه اعتبارات قابل توجهی برای برنامه‌های مربوط به تولید محتوا، شکاف دیجیتالی و اطلاعاتی و صیانت‌های فرهنگی و اجتماعی در فضای مجازی برای دستگاه‌های اجرایی که متولی زیرساخت هستند، در نظر گرفته است، ولی برای وجه فرهنگی - رسانه‌ای آن اعتبار مناسب با جهت‌گیری فرهنگی و نیازهای مبتنی بر سواد رسانه‌ای پیش‌بینی نکرده است.

شایان ذکر است مبلغ ۷۰۰ میلیون تومان از محل اعتبارات این برنامه برای دیجیتال‌سازی کتب و منابع خطی و چاپی برای کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی (۱۱۴۱۰۰) در لایحه سال ۱۳۹۹ پیش‌بینی شده است.

۳. حذف برخی برنامه‌های ذیل فصل رسانه

- برنامه تأمین محتوای فرهنگی دیجیتال از جمله برنامه‌هایی است که برای نخستین بار در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ با اعتباری معادل ۳۵۰ میلیون تومان ایجاد و کل اعتبارات آن برای حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی منظور شد. بررسی روند شکل‌گیری و تخصیص اعتبار به این برنامه نشان می‌دهد، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ مبلغ یک میلیارد و ۳۰۰ میلیون تومان اعتبار برای این برنامه پیش‌بینی شده که نسبت به مصوب سال ۱۳۹۶ به میزان ۱۳۱ درصد رشد داشته است و کل این اعتبار به حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی اختصاص می‌یافت. در قانون سال ۱۳۹۸ نیز این برنامه با رقمی حدود یک میلیارد و پانصد میلیون تومان به حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی اختصاص داشته ولی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کشور حذف شده است.

- برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات

نیز حذف شده است.

۴. انتقال یک برنامه از فصل پژوهش‌های توسعه‌ای به برنامه‌های ذیل فصل رسانه

برنامه تولید، حفظ، معرفی و انتشار علم و فناوری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ ذیل فصل پژوهش‌های توسعه‌ای بود که در لایحه بودجه سال آتی به ذیل فصل رسانه منتقل شده و محل تأمین اعتبارات خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا) است.

۵. تفکیک برنامه خبرگزاری مجلس از خبرگزاری دولت

برنامه تولید و انتشار خبر در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ با دو شماره برنامه جداگانه پیش‌بینی شده است: الف) شماره برنامه (۱۷۰۵۰۱۰) که اعتبار آن مبلغ یک میلیارد تومان به‌صورت هزینه‌ای برای خبرگزاری خانه ملت (۱۰۱۵۱۲) که متعلق به قوه مقننه است اختصاص یافته است.

ب) شماره برنامه (۱۷۰۵۰۲۴) که ۱۰۰ میلیارد تومان از اعتبارات آن جاری و دوونیم میلیارد آن به‌صورت عمرانی به خبرگزاری جمهوری اسلامی اختصاص یافته است.

نکته حائز اهمیت در این خصوص آن است که توسعه بسترهای فضای مجازی و رسانه‌های دیجیتال در کشور و اقبال چشمگیر مخاطبان و عدم تقویت حوزه راهبری و تولید محتوا در فضای مجازی، موجب ایجاد چالش‌های فرهنگی در فضای رسانه‌ای کشور شد. از این‌رو و با توجه به گسترش اطلاعات غلط^۱ محتواهای گمراه‌کننده^۲ و اخبار جعلی^۳ و جریان‌سازی‌های رسانه‌ای که در فضای مجازی علیه قوای کشور صورت می‌گیرد و این امر اقدام فوری خبرگزاری‌های آنها برای ورود به بحران‌های رسانه‌ای را ضروری خواهد ساخت و از سویی با توجه به اینکه پرداختن به این امور هزینه‌بر است به‌دسترسی برنامه‌های مجزا با اعتباری مشخص برای خبرگزاری خانه ملت پیش‌بینی شده است. لذا پیشنهاد می‌شود این رویه در مورد سایر خبرگزاری‌های وابسته به قوای دیگر نیز تعمیم یابد.

۶. تغییر عنوان برخی برنامه‌های صدا و سیما و فعالیت‌های ذیل آنها

در قانون بودجه سال ۱۳۹۸ سازمان صدا و سیما در قالب چهار برنامه «تأمین، تولید و پخش سیما»، «برنامه تأمین تولید و پخش صدا»، «برنامه توسعه همکاری‌ها و مبادلات رسانه‌ای بین‌المللی» و «برنامه پژوهش‌های کاربردی» تأمین اعتبار شده است لیکن در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ عناوین این برنامه‌ها به شکل زیر تغییر یافته است، برنامه تولید و پخش صدا و سیمای مراکز استانی (۱۷۰۵۰۰۳)، برنامه تأمین و تولید در بستر فضای مجازی و شبکه‌های تعاملی (۱۷۰۵۰۰۴)، برنامه تأمین، تولید و پخش سیمای سراسری (۱۷۰۵۰۰۵) و برنامه تأمین، تولید و پخش صدای سراسری (۱۷۰۵۰۰۶)، برنامه گسترش فعالیت‌های رسانه‌ای برون‌مرزی (۱۷۰۵۰۰۸)، برنامه تولید، تأمین و پخش خبر، گزارشات و

1. Misinformation
2. Disinformation
3. Fake News

مستندات خبری (۱۷۰۵۰۲۲)، علاوه بر تغییرات فوق به لحاظ تفکیک سراسری از استانی و تفکیک برنامه‌های اخبار و غیر آن باید توجه داشت که در فعالیت ذیل این برنامه‌ها نیز بودجه تولید از پخش تفکیک شده است. این در حالی است که خروجی محصول سازمان صدا و سیما در قالب پخش محتوا برای مخاطب بوده و تولید برنامه نیز قسمتی از این فرایند است و نظر به اینکه تفکیک کامل هزینه‌های تولید از پخش در بسیاری موارد قابل اجرا نیست، لذا پیشنهاد می‌شود عنوان فعالیت‌های «تولید سیمای سراسری» و «تولید سیمای مراکز استانی» به عبارت «تولید و پخش سیمای سراسری» و «تولید و پخش سیمای مراکز استانی» اصلاح شود.

ج) تحلیل لایحه بودجه در خصوص دستگاه‌های رسانه‌ای

دو دستگاه اجرایی مهم حوزه رسانه، سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی (ایرنا) می‌باشند. در این قسمت علاوه بر دو دستگاه فوق رویکرد دولت نسبت به بودجه خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا) و شورای نظارت بر صدا و سیما تحلیل شده است.

۱. سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

۱-۱. کاهش بودجه عمومی صدا و سیما

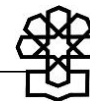
اعتبارات هزینه‌ای این سازمان در لایحه سال ۱۳۹۹ نسبت به قانون سال ۱۳۹۸، حدود ۵ درصد کاهش پیدا کرده و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیز حدود ۱۰ درصد کاهش یافته است. به‌طور کلی بودجه این سازمان در ردیف ۲۸۳۵۰۰ حدود ۵/۵ درصد کاهش یافته است.

۲-۱. عدم انجام تکلیف قانونی نسبت به ماده (۹۳) قانون برنامه ششم

به موجب ماده (۹۳) قانون برنامه ششم توسعه، دولت مکلف بوده از ابتدای اجرای قانون برنامه در قالب بودجه سنواتی، سهم خود را در تأمین بودجه سازمان صدا و سیما حداقل به میزان هفت‌دهم درصد بودجه عمومی دولت لحاظ و تخصیص دهد. منابع بودجه عمومی دولت براساس لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ حدود ۵۶۳ هزار میلیارد تومان است که طبق ماده (۹۳) قانون برنامه ششم توسعه حداقل کمک دولت به سازمان معادل ۳,۹۴۶ میلیارد تومان خواهد شد. در حال حاضر مجموع اعتبارات پیش‌بینی شده اعم از اعتبارات جاری، عمرانی و از محل صندوق توسعه ملی معادل ۳,۶۷۸ میلیارد تومان است که با این حساب میزان کسری بودجه سازمان نسبت به ۰/۷ درصد مبلغ ۲۶۸ میلیارد تومان خواهد بود و دولت به تکلیف خود عمل نکرده است.

- مجموع اعتبارات صدا و سیما در لایحه پیشنهادی سال ۱۳۹۹ در مقایسه با بودجه مصوب سال

۱۳۹۸ به میزان ۲/۹۵ درصد و معادل ۱۱۲ میلیارد تومان کاهش داشته است.

۳-۱. افزایش ۱۰ درصدی سقف درآمد اختصاصی

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ مبلغ ۲,۲۰۰ میلیارد تومان اعتبار به‌عنوان درآمد اختصاصی برای سازمان صدا و سیما پیش‌بینی شده که این مبلغ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۸، ۲۰۰ میلیارد تومان افزایش نشان می‌دهد. با احتساب درآمد اختصاصی فوق مجموع اعتبار پیش‌بینی شده برای این سازمان در لایحه بودجه سال آتی ۵,۸۷۸ میلیارد تومان است.

شایان توجه است سهم درآمد اختصاصی از مجموع اعتبارات صدا و سیما حدود ۳۷/۵ درصد می‌باشد که این موضوع نگرانی از بابت رواج مصرف‌گرایی، فاصله گرفتن از مأموریت‌ها و رسالت‌های صدا و سیما، حرکت به سمت کالایی شدن مخاطب و لطمه به اعتماد عمومی نسبت به سازمان را به دنبال داشته و بیم تبدیل شدن این سازمان به یک بنگاه تبلیغاتی - اقتصادی سودآور را تشدید خواهد کرد.

- در مجموع اعتبارات پیش‌بینی شده برای سازمان صدا و سیما در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور شامل اعتبارات جاری، عمرانی، ارزی، اختصاصی و متفرقه حدود ۵,۹۲۸ میلیارد تومان است.

۳.۲. رشد چشمگیر بودجه خبرگزاری جمهوری اسلامی

اعتبارات خبرگزاری جمهوری اسلامی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹، ۲۱/۴۶ درصد رشد داشته که بیشترین درصد افزایش اعتبار در میان دستگاه‌های حوزه رسانه است.

اعتبارات خبرگزاری جمهوری اسلامی ۵/۴۵ درصد کل اعتبارات برنامه‌های حوزه رسانه است. اهداف و وظایف سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی در قالب دو برنامه هزینه‌ای انجام می‌شود. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور مبلغ ۱۰۰ میلیارد تومان اعتبار به «برنامه تولید و انتشار خبر» و ۲۲ میلیارد تومان به برنامه «انتشار نشریات سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی» اختصاص داده شده است. اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای این سازمان رسانه‌ای نیز دو میلیارد و پانصد میلیون تومان است که ذیل برنامه «تولید و انتشار خبر» در قالب دو فعالیت «احداث ساختمان خبرگزاری» و «تعمیرات اساسی و خرید ساختمان و تجهیزات و ماشین‌آلات و لوازم اداری» تعبیه شده است.

۳.۳. کاهش ۵ درصدی بودجه شورای نظارت بر صدا و سیما

اعتبارات هزینه‌ای این شورا حدود ۵ درصد کاهش و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای آن تغییری نداشته است و در مجموع بودجه این شورا حدود ۵ درصد کاهش را نشان می‌دهد.

۳.۴. رشد ۵ درصدی بودجه خبرگزاری دانشجویان ایران

اعتبارات هزینه‌ای این خبرگزاری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ نسبت به قانون سال ۱۳۹۸، حدود ۴/۸۹ درصد رشد و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای آن نسبت به قانون سال ۱۳۹۸ تغییری نداشته است. در مجموع کل بودجه این خبرگزاری حدود ۴/۸۱ درصد رشد پیدا کرده است.

شایان ذکر است اعتبارات این خبرگزاری از محل جهاد دانشگاهی در قالب کمک به خبرگزاری دانشجویان ایران تأمین می‌شود و ۱/۱۵ درصد کل اعتبارات برنامه‌های حوزه رسانه است.

- در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ اعتبارات خبرگزاری دانشجویان از محل برنامه (۱۷۰۵۰۳۰۰۰۰) «تولید، حفظ، معرفی و انتشار علم و فناوری» به مبلغ ۲۶ میلیارد و ۱۴۵ میلیون تومان اعتبار جاری و عمرانی برای این دستگاه پیش‌بینی شده است.

بخش دوم - مطابقت سیاست‌های دولت با اسناد بالادستی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹

الف) الزامات و تکالیف بالادستی قانون بودجه سال ۱۳۹۹ در مورد رسانه

۱. بند «د» ماده (۳۳) قانون برنامه ششم توسعه

تولید و پخش برنامه‌های آموزشی، ترویجی، مدیریتی مصرف آب، بهبود کمی و کیفی محصولات کشاورزی و فراوری تولیدات، حفاظت از محیط زیست و منابع طبیعی کشور، بهره‌وری و انتقال یافته‌های علمی به بهره‌برداران، به سفارش و تأمین مالی وزارت جهاد کشاورزی توسط سازمان صدا و سیما.

۲. بند «پ» ماده (۸۶) قانون برنامه ششم توسعه

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران موظف است ضمن اختصاص بخشی از برنامه‌های شبکه‌های مختلف به موضوع ترویج فرهنگ ایثار و شهادت، حداقل ده درصد (۱۰٪) از تولیدات برنامه‌های هنری نمایشی خود را به این موضوع اختصاص دهد.

۳. تبصره «۱» ماده (۸۶) قانون برنامه ششم توسعه

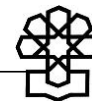
صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، وزارتخانه‌های فرهنگ و ارشاد اسلامی، آموزش و پرورش، علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی کشور، بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس و سایر نهادهای فرهنگی مکلفند جهت ارج نهادن به این چهره‌های ماندگار اقدام فرهنگی^۱ لازم را برای معرفی آنها انجام دهند.

۴. بند «ح» ماده (۹۲) قانون برنامه ششم توسعه

اصحاب فرهنگ، هنر، رسانه و صدا و سیما که شغل خود را از دست می‌دهند تحت پوشش بیمه بیکاری قرار می‌گیرند. دولت در چارچوب لوایح بودجه سنواتی کمک‌های اعتباری را به این منظور در اختیار صندوق بیمه بیکاری قرار می‌دهد.

تبصره ۵- آیین‌نامه اجرایی این بند ظرف مدت ۶ ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون به پیشنهاد مشترک وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان تبلیغات اسلامی، سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و سازمان تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

۱. منظور چهره‌های ماندگار ایثار، جهاد و شهادت است.

۵. بند «ب» ماده (۱۰۴) قانون برنامه ششم

سازمان صدا و سیما مکلف است در برنامه‌های خود ترویج ازدواج، ضدارزش بودن طلاق و آسیب‌های اجتماعی آن برای زوج‌ها و فرزندان، فرهنگ افزایش پایداری زوج‌ها به خانواده و حفظ حرمت خانواده را به‌عنوان محورهای اصلی سبک زندگی اسلامی - ایرانی مدنظر قرار دهد.

اگرچه ردپای احکام مندرج در بندهای «۱» تا «۵» فوق‌الذکر در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ به وضوح مشاهده نمی‌شود، اما با توجه به برنامه‌های ذیل صدا و سیما یعنی برنامه تولید و پخش صدا و سیما مراکز استانی (۱۷۰۵۰۰۳)، برنامه تأمین و تولید در بستر فضای مجازی و شبکه‌های تعاملی (۱۷۰۵۰۰۴)، برنامه تأمین، تولید و پخش سیما سراسری (۱۷۰۵۰۰۵) و برنامه تأمین، تولید و پخش صدای سراسری (۱۷۰۵۰۰۶) این احتمال وجود دارد که احکام مربوطه به‌عنوان اقدام - فعالیت ذیل این برنامه‌ها نهفته باشد.

۶. بند «پ» ماده (۹۲) قانون برنامه ششم توسعه

دولت مکلف است تا پایان سال اول اجرای برنامه با مشارکت سازمان صدا و سیما و وزارت ورزش و جوانان، تمهیدات قانونی لازم در خصوص نحوه تقسیم درآمدهای تبلیغاتی ناشی از پخش مسابقات ورزشی را پیش‌بینی نماید.

هرچند بند «ل» تبصره «۹» لایحه بودجه به حکم بند «پ» ماده (۹۲) قانون برنامه ششم توسعه استناد نموده لکن به نظر می‌رسد تشریفات قانونی مذکور در حکم برنامه ششم مبنی بر مشارکت سازمان صدا و سیما در پیش‌بینی تمهیدات قانونی محل تأمل است.

ب) خلأها و کاستی‌های برنامه‌های لایحه بودجه سال ۱۳۹۹

۱. ماده (۹۳) قانون برنامه ششم توسعه

دولت مکلف است از ابتدای اجرای قانون برنامه در قالب بودجه سنواتی، سهم خود را در تأمین بودجه سازمان صدا و سیما حداقل به میزان هفت‌دهم درصد (۰/۷٪) / بودجه عمومی دولت لحاظ و تخصیص دهد. افزایش اعتبار سازمان نسبت به سال پایه از محل این ماده جهت پوشش صد درصدی (۱۰۰٪) استان‌ها، توسعه کمی و کیفی برنامه‌های تولیدی (ملی، استانی و برون‌مرزی) پویانمایی (انیمیشن)، مستند و فیلم‌ها و سریال‌های فاخر و توسعه فنی هزینه می‌شود و هرگونه افزایش حقوق و مزایا جز به‌تناسب سایر بخش‌های کشور که در بودجه سنواتی مشخص می‌شود، ممنوع است.

سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران گزارش سالیانه این ماده را به مجلس شورای اسلامی ارائه می‌کند.

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ درصد فوق از بودجه عمومی دولت معادل ۳,۹۴۶ میلیارد تومان خواهد شد. در حالی که مجموع کمک دولت (در ردیف اصلی و از محل صندوق توسعه ملی موضوع تبصره «۴» لایحه بودجه معادل مبلغ ۱۵۰ میلیون یورو) به صدا و سیما در این لایحه ۳,۶۷۸ میلیارد تومان است

که نسبت به تکلیف دولت حداقل ۲۶۸ میلیارد تومان کسری دارد. گفتنی است تاکنون، سازمان صدا و سیما گزارشی از عملکرد خود درخصوص افزایش پوشش، توسعه کمی و کیفی برنامه‌های تولیدی، پویانمایی و ... از محل این منابع به سازمان برنامه و بودجه ارائه نکرده و اطلاعی درخصوص گزارش سازمان صدا و سیما به مجلس شورای اسلامی ارائه نشده است.^۱

۲. بند «ج» ماده (۳۷) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور

همه دستگاه‌های اجرایی مشمول ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مکلفند یک درصد (۱٪) اعتبارات هزینه‌ای خود به استثنای فصول ۱، ۴ و ۶ را طی قرارداد مشخص با سازمان صدا و سیما صرف تولید برنامه برای فرهنگ‌سازی، آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی کنند.

اعتبارات پیش‌بینی شده در این بند در واقع جایگزین اعتباراتی است که پیش‌تر به‌عنوان مشارکت بخش خصوصی و دولتی در تأمین برنامه‌های صدا و سیما جذب می‌شده است. یکی از اهداف پیشنهاد این بند در جهت مدیریت بهتر اعتبارات جذب شده از طریق مشارکت دستگاه‌های اجرایی در تأمین برنامه‌ها بوده است. اگرچه در بند «ج» ماده (۳۷) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، بستر مناسبی برای افزایش منابع مالی سازمان صدا و سیما از محل بودجه عمومی دولت ایجاد گردیده و آیین‌نامه اجرایی این بند، توسط چندین دستگاه تهیه و به تصویب هیئت وزیران رسیده است و تاکنون معادل ۱۶۸۴ میلیارد ریال اعتبار به مرحله عقد قرارداد با دستگاه‌های اجرایی نیز رسیده است با این وجود، در مورد تحقق اعتبارات پیش‌بینی شده در این بند اتفاق نظر وجود ندارد و به همین دلیل بوده که تاکنون تنها ۹ میلیارد و ۴۰۰ میلیون تومان از طریق ۱۶ دستگاه اجرایی به حساب صدا و سیما واریز شده است و الباقی در مرحله عقد قرارداد متوقف شده است، از آنجاکه برخی دستگاه‌هایی که مشمول بند «ج» ماده (۳۷) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه می‌باشند وظیفه‌ای برای آگاهی‌بخشی و فرهنگ‌سازی و اطلاع‌رسانی لااقل از طریق صدا و سیما ندارند برای مثال دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی، دستگاه‌های اطلاعاتی و حفاظتی و بسیاری از مؤسسات پژوهشی ضرورتی برای انجام این تکالیف ندارند. همچنین آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی سایر دستگاه‌های اجرایی می‌تواند از طریق روش‌های کم‌هزینه‌تر نظیر سامانه‌های اطلاع‌رسانی، انجام شود. بنابراین راهکار مشخص آن است که فقط دستگاه‌های اجرایی که آگاهی‌بخشی، اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی برای آنها ضروری است و منفعت همگانی را به‌دنبال دارد مانند نیروی انتظامی، سازمان محیط زیست، وزارت نیرو و ... شامل این الزام شوند. نکته شایان توجه آن است که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ برای این موضوع حکمی پیش‌بینی نشده است.

۱. گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۹۷، تهران، سازمان برنامه و بودجه کشور، مرکز اسناد، مدارک و انتشارات، ۱۳۹۸، ص ۴۸۰.

۳. خلأ قانونی برای الزام وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به آموزش روزنامه‌نگاری بحران

کشور ایران همواره در معرض بحران‌های طبیعی مانند سیل، زلزله و بحران‌های انسان ساخت مانند آتش‌سوزی جنگل‌ها، جنگ، ترور، سوانح حمل‌ونقل و خشونت‌های قومی و اجتماعی قرار داشته است. انعکاس این بحران‌ها و حوادث در رسانه‌ها، از چارچوب‌ها و استانداردهای خاصی در دنیا برخوردار است، به دلیل ضعف بنیان‌های آموزشی رسانه‌نگارهای رسانه‌های سنتی (مطبوعات، خبرگزاری‌ها، صدا و سیما) از یکسو و رشد فزاینده رسانه‌های اجتماعی یا رسانه‌های فضای مجازی از سوی دیگر، شاهد نوعی هرج‌ومرج و نابسامانی در انتشار اخبار و اطلاعات بحران‌ها و سوانح و حوادث در رسانه‌های ایران هستیم. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی از طریق معاونت مطبوعاتی و دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی رسانه‌ها، خانه‌های مطبوعات کشور و همکاری با گروه‌های برجسته ارتباطات دانشگاه‌های کشور، می‌تواند اقدام به آموزش روزنامه‌نگاری بحران برای همه رسانه‌نگارهای کشور کند.

همچنین مرکز فناوری اطلاعات و رسانه‌های دیجیتال این وزارتخانه که متولی ثبت و اعطای مجوز به رسانه‌های دیجیتال کشور است می‌تواند آموزش فعالان رسانه‌های دیجیتال و اجتماعی کشور را در حوزه روزنامه‌نگاری بحران برعهده بگیرد.

تعداد روزنامه‌نگاران درگیر در بحران‌ها و حوادث کشور در رسانه‌های مکتوب و خبرگزاری‌ها و رسانه‌های دیجیتال اصلی کشور که مولد و تأثیرگذار هستند در گستره استان‌ها و تهران حدود ۵۰۰ نفر برآورد می‌شود.

بر این اساس هزینه برگزاری این دوره‌ها، طی یک سال ۲۰ میلیارد ریال برآورد می‌شود که در صورت تأمین آن از محل اعطای مجوز برداشت از یارانه مطبوعات قابل تأمین است. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ حدود ۲۰۰ میلیارد تومان بابت حمایت و ارتقای مطبوعات پیش‌بینی شده است.

گفتنی است این دوره‌های آموزشی می‌بایست با اولویت خبرنگاران صدا و سیما و خبرگزاری جمهوری اسلامی که در سراسر کشور پراکنده‌اند و جریان اصلی خبر را در کشور به‌عهده دارند صورت پذیرد.

پیشنهاده‌ها

۱. پیش‌بینی جبران هزینه‌های بند «ل» تبصره «۹»

پیشنهاد می‌شود هزینه‌های مذکور در بند «ل» تبصره «۹» از طریق بند «۳۱» جدول مندرج در تبصره «۱۴» لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ جبران شود.

۲. پیشنهاد اصلاح عنوان فعالیت‌های ذیل برنامه‌های صدا و سیما

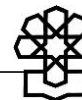
در برنامه تولید و پخش صدا و سیمای مراکز استانی (۱۷۰۵۰۰۳) برنامه تأمین، تولید و پخش سیمای سراسری (۱۷۰۵۰۰۵) و برنامه تأمین، تولید و پخش صدای سراسری (۱۷۰۵۰۰۶) پیشنهاد می‌شود عنوان فعالیت‌های «تولید سیمای سراسری» و «تولید سیمای مراکز استانی» به عبارت «تولید و پخش سیمای سراسری» و «تولید و پخش سیمای مراکز استانی» اصلاح شود.

در برنامه گسترش فعالیت‌های رسانه‌ای برون مرزی (۱۷۰۵۰۰۸) و برنامه تولید، تأمین و پخش خبر، گزارشات و مستندات خبری (۱۷۰۵۰۲۲) برنامه تولید و پخش صدا و سیمای مراکز استانی (۱۷۰۵۰۰۳) نیز پیشنهاد می‌شود عنوان فعالیت‌های «تولید سیمای سراسری» و «تولید سیمای مراکز استانی» به عبارت «تولید و پخش سیمای سراسری» و «تولید و پخش سیمای مراکز استانی» اصلاح شود.

۳. پیشنهاد اصلاح سنجه عملکرد برنامه‌های صدا و سیما

در برنامه گسترش فعالیت‌های رسانه‌ای برون مرزی (۱۷۰۵۰۰۸) برنامه تولید، تأمین و پخش خبر، گزارشات و مستندات خبری (۱۷۰۵۰۲۲) و پخش صدا و سیمای مراکز استانی (۱۷۰۵۰۰۳) درصد مخاطب به عنوان سنجه عملکرد برنامه منظور شده است، لیکن با توجه به اینکه ذیل هر یک از این برنامه‌ها دو فعالیت پخش صدا و پخش سیما منظور شده و با توجه به اینکه درصد مخاطب این دو فعالیت تفاوت معناداری دارد لذا امکان برآورد و سنجش میزان واقعی مخاطب این برنامه‌ها میسر نبوده و درصد اعلام شده در مقدار این برنامه‌ها صرفاً براساس میانگین مخاطب فعالیت‌های پخش صدا و پخش سیما درج شده و قابل استناد نیست. لذا پیشنهاد می‌شود ذیل سنجه عملکرد به جای درصد مخاطب در مقابل اقدام فعالیت شاخص‌هایی مانند، تعداد اثر - میزان رضایتمندی افزایش آگاهی‌های عمومی، درج شود.

۴. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مجاز است تا سقف مبلغ ۲۰ میلیارد ریال از محل یارانه تخصیصی مطبوعات به منظور آموزش روزنامه‌نگاری بحران، در سه سطح رسانه‌نگارهای مکتوب و آنلاین و رسانه‌های اجتماعی با اولویت روزنامه‌نگاران صدا و سیما و خبرگزاری جمهوری اسلامی اختصاص دهد.

جدول ۱. سهم اعتبارات حوزه رسانه به تفکیک دستگاه و فصل^۱

(میلیون ریال)

ردیف	دستگاه/فصل	اعتبارات دستگاه* / فصل	درصد از فصل
۱	صدا و سیما	۱۸,۷۸۸,۱۷۰	۸۱/۹۵
۲	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	۲,۵۵۱,۲۳۹	۱۱/۱۲
۳	خبرگزاری جمهوری اسلامی (ایرنا)	۱,۲۴۵,۰۰۰	۵/۴۵
۴	شورای نظارت بر صدا و سیما	۵۸,۲۰۰	۰/۲۵
۵	خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا)	۲۶۴,۱۴۵	۱/۱۵
۶	کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی	۷,۰۰۰	۰/۰۳
۷	خبرگزاری خانه ملت	۱۰,۰۰۰	۰/۰۴
	جمع کل	۲۲,۹۲۳,۷۵۴	۱۰۰
	فصل رسانه	۲۲,۹۲۳,۷۵۴	۲۳/۹۶ درصد از امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری**

* شایان ذکر است که خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا) دستگاه مستقل نبوده و از محل اعتبارات جهاد دانشگاهی و در قالب کمک، از ردیف ۱۱۳۶۲۴ (جهاد دانشگاهی) بودجه آن پرداخت می‌شود.

** اعتبارات پیش‌بینی شده برای امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور معادل ۹۵,۶۴۰,۶۴۹ میلیون ریال است.

مأخذ: قانون بودجه سال ۱۳۹۸ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۹.

۱. در این جدول صرفاً دستگاه‌هایی درج شده که اعتبارات خود را از فصل رسانه (۱۷۰۵۰۰۰۰۰۰) دریافت می‌کنند.

جدول ۲. تصویر اعتبارات سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران از ردیف ۲۸۳۵۰۰ در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ و مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۸

(میلیون ریال)

شماره طبقه‌بندی	عنوان	هزینه‌ای			تملك دارایی‌های سرمایه‌ای			جمع	
		قانون سال ۱۳۹۸	لایحه سال ۱۳۹۹	درصد رشد	قانون سال ۱۳۹۸	لایحه سال ۱۳۹۹	درصد رشد	قانون سال ۱۳۹۸	لایحه سال ۱۳۹۹
۲۸۳۵۰۰	سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران	۱۸,۴۲۰,۰۰۰	۱۷,۴۵۰,۰۰۰	-۵/۲۶	۱,۴۸۵,۱۰۰	۱,۳۳۸,۱۷۰	-۹/۸۹	۱۹,۹۰۵,۱۰۰	۱۸,۷۸۸,۱۷۰

مأخذ: همان.

جدول ۳. تصویر کلی مجموع اعتبارات سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ و مقایسه آن با قانون بودجه سال ۱۳۹۸

(میلیارد تومان)

درصد کاهش/افزایش	تفاوت اعتبار لایحه سال ۱۳۹۹ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۸	لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ (پیشنهادی دولت)	قانون بودجه سال ۱۳۹۸	شرح	سازمان صدا و سیما
-۱۰	-۱۵	۱۳۳	۱۴۸	اعتبارات عمرانی	
۰	۰	۱,۸۰۰	۱,۸۰۰	از محل صندوق توسعه ملی (۱۵۰ میلیون یورو) با نرخ ۱۲۰۰۰ تومان	
-۲/۹۵	-۱۱۲	۳,۶۷۸	۳,۷۹۰	جمع کل	

مأخذ: همان.

جدول ۴. تصویر کلی اعتبارات شورای نظارت بر صدا و سیما در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۸

(میلیون ریال)

شماره طبقه‌بندی	عنوان	هزینه‌ای			تملك دارایی‌های سرمایه‌ای			جمع	
		قانون سال ۱۳۹۸	لایحه سال ۱۳۹۹	درصد رشد	قانون سال ۱۳۹۸	لایحه سال ۱۳۹۹	درصد رشد	قانون سال ۱۳۹۸	لایحه سال ۱۳۹۹
۱۰۱۰۵۰	شورای نظارت بر صدا و سیما	۶۰,۰۰۰	۵۷,۰۰۰	-۵	۱,۲۰۰	۱,۲۰۰	۰	۶۱,۲۰۰	۵۸,۲۰۰

مأخذ: همان.

جدول ۵. تصویر کلی اعتبارات سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ در مقایسه با قانون سال ۱۳۹۸ (میلیون ریال)

جمع			تملك دارایی‌های سرمایه‌ای			هزینه‌ای			عنوان	شماره طبقه‌بندی
درصد رشد	لایحه سال ۱۳۹۹	قانون سال ۱۳۹۸	درصد رشد	لایحه سال ۱۳۹۹	قانون سال ۱۳۹۸	درصد رشد	لایحه سال ۱۳۹۹	قانون سال ۱۳۹۸		
۲۱/۴۶	۱,۲۴۵,۰۰۰	۱,۰۲۵,۰۰۰	۰	۲۵,۰۰۰	۲۵,۰۰۰	۲۲	۱,۲۲۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	خبرگزاری جمهوری اسلامی	۲۸۲۵۰۰

مأخذ: همان.

جدول ۶. تصویر کلی اعتبارات سازمان خبرگزاری دانشجویان ایران در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ در مقایسه با قانون سال ۱۳۹۸ (میلیون ریال)

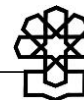
جمع			تملك دارایی‌های سرمایه‌ای			هزینه‌ای			عنوان
درصد رشد	لایحه سال ۱۳۹۹	قانون سال ۱۳۹۸	درصد رشد	لایحه سال ۱۳۹۹	قانون سال ۱۳۹۸	درصد رشد	لایحه سال ۱۳۹۹	قانون سال ۱۳۹۸	
۴/۸۱	۲۶۴,۱۴۵	۲۵۲,۰۰۰	۰	۴,۰۰۰	۴,۰۰۰	۴/۸۹	۲۶۰,۱۴۵	۲۴۸,۰۰۰	خبرگزاری دانشجویان ایران ۱۱۳۶۲۴

مأخذ: همان.

جدول ۷. تصویر کلی اعتبارات برنامه‌های فصل رسانه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ در مقایسه با مصوب سال ۱۳۹۸ (میلیون ریال)

شماره طبقه‌بندی (لایحه سال ۱۳۹۹)	عنوان برنامه	هزینه‌های			تملك دارایی سرمایه‌ای			جمع		
		مصوب سال ۱۳۹۸	لایحه سال ۱۳۹۹	درصد رشد	قانون سال ۱۳۹۸	لایحه سال ۱۳۹۹	درصد رشد	قانون سال ۱۳۹۸	لایحه سال ۱۳۹۹	درصد رشد
۱۷۰۵۰۰۳	برنامه تولید و پخش صدا و سیما مراکز استانی	۵۷۰۴۰۰۰	۵۳۸۰۰۰۰	-۵/۷	۰	۰	-	۵۷۰۴۰۰۰	۵۳۸۰۰۰۰	-۵/۷
۱۷۰۵۰۰۴	برنامه تأمین و تولید در بستر فضای مجازی و شبکه‌های تعاملی	۱۳۶۰۰۰	۱۲۹۰۰۰	-۵/۱	۰	۰	-	۱۳۶۰۰۰	۱۲۹۰۰۰	-۵/۱
۱۷۰۵۰۰۵	برنامه تأمین، تولید و پخش سیما سراسری	۷۳۹۳۰۰۰	۷۰۱۸۰۰۰	-۵/۱	۰	۰	-	۷۳۹۳۰۰۰	۷۰۱۸۰۰۰	-۵/۱
۱۷۰۵۰۰۶	برنامه تولید و پخش صدای سراسری	۱۳۸۷۰۰۰	۱۳۱۰۰۰۰	-۵/۶	۰	۰	-	۱۳۸۷۰۰۰	۱۳۱۰۰۰۰	-۵/۶
۱۷۰۵۰۰۷	برنامه توسعه رسانه‌های شنیداری و دیداری	۰	۰	-	۱۴۸۵۱۰۰	۱۳۳۸۱۷۰	-۹/۹	۱۴۸۵۱۰۰	۱۳۳۸۱۷۰	-۹/۹
۱۷۰۵۰۰۸	برنامه گسترش فعالیت‌های رسانه‌ای برون‌مرزی	۲۸۴۰۰۰۰	۲۷۰۰۰۰۰	-۴/۹	۰	۰	-	۲۸۴۰۰۰۰	۲۷۰۰۰۰۰	-۴/۹
۱۷۰۵۰۰۹	برنامه نظارت بر سازمان صدا و سیما	۶۰۰۰۰	۵۷۰۰۰	-۵/۰	۱۲۰۰	۱۲۰۰	۰	۶۱۲۰۰	۵۸۲۰۰	-۴/۹
۱۷۰۵۰۱۰	برنامه تولید و انتشار خبر	۲۰۰۰۰	۱۰۰۰۰	-۵۰/۰	۰	۰	-	۲۰۰۰۰	۱۰۰۰۰	-۵۰/۰
۱۷۰۵۰۱۱	برنامه انتشار نشریات سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی	۱۵۰۰۰۰	۲۲۰۰۰۰	۴۶/۷	۰	۰	-	۱۵۰۰۰۰	۲۲۰۰۰۰	۴۶/۷
۱۷۰۵۰۱۵	برنامه حمایت و ارتقای مطبوعات	۱۸۶۲۵۰۰	۲۰۰۲۲۵۰	۷/۵	۰	۰	-	۱۸۶۲۵۰۰	۲۰۰۲۲۵۰	۷/۵
۱۷۰۵۰۱۸	برنامه هدایت تبلیغات و اطلاع‌رسانی	۷۸۰۰۰	۷۴۸۵۰	-۴/۰	۰	۰	-	۷۸۰۰۰	۷۴۸۵۰	-۴/۰
۱۷۰۵۰۲۲	برنامه تولید، تأمین و پخش خبر، گزارشات و مستندات خبری	۹۶۱۰۰۰	۹۱۳۰۰۰	-۵/۰	۰	۰	-	۹۶۱۰۰۰	۹۱۳۰۰۰	-۵/۰
۱۷۰۵۰۲۳	برنامه ساماندهی و توسعه رسانه‌ها و فعالیت‌های فرهنگی دیجیتال	۵۸۳۹۵۰	۴۸۱۱۳۹	-۱۷/۶	۰	۰	-	۵۸۳۹۵۰	۴۸۱۱۳۹	-۱۷/۶
۱۷۰۵۰۲۴	برنامه تولید و انتشار خبر	۱۰۹۸۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰	-۸/۹	۲۹۰۰۰	۲۵۰۰۰	-۱۳/۸	۱۱۲۷۰۰۰	۱۰۲۵۰۰۰	-۹/۱
۱۷۰۵۰۳۰	تولید، حفظ، معرفی و انتشار علم و فناوری	۲۴۸۰۰۰	۲۶۰۱۴۵	۴/۹	۴۰۰۰	۴۰۰۰	-	۲۵۲۰۰۰	۲۶۴۱۴۵	۴/۸
	جمع	۲۲۵۲۱۴۵۰	۲۱۵۵۵۳۸۴	-۴/۳	۱۵۱۹۳۰۰	۱۳۶۸۳۷۰	-۹/۹	۲۴۰۳۹۷۵۰	۲۲۹۲۳۷۵۴	-۴/۶

مأخذ: همان.

جدول ۸. اعتبارات ردیف‌های متفرقه جدول ۷-۲ و جدول شماره ۹ برای فعالیت‌های رسانه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ (میلیون ریال)

جمع اعتبار هزینه‌ای و عمرانی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹	عنوان	دستگاه اجرایی	کد دستگاه	
۴۰۰,۰۰۰	اعتبارات موضوع درآمدهای تبلیغاتی ناشی از پخش مسابقات ورزشی	وزارت ورزش و جوانان و سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران	۵۳۰۰۰۰	۴۹
۵۰۰,۰۰۰	تأدیه بدهی سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران بابت خدمات سیگنال رسانی، ارتباطی و سرویس‌های دریافتی شرکت ارتباطات زیرساخت	سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران	۵۵۰۰۰۰	۶۳

مأخذ: همان.

منابع و مأخذ

۱. قانون بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور، ماده‌واحد و جداول کلان منابع و مصارف بودجه، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور.
۲. قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۱۴ معاونت قوانین مجلس شورای اسلامی، خردادماه ۱۳۹۶.
۳. گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۹۷، تهران، سازمان برنامه و بودجه کشور، مرکز اسناد، مدارک و انتشارات، ۱۳۹۸.
۴. سیاست‌های کلی برنامه ششم قابل بازیابی در : <http://farsi.khamenei.ir/print-content?id=30128>

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۶۸۳۹

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور ۴۳. حوزه رسانه و ارتباطات جمعی (صداوسیما، شورای نظارت، خبرگزاری جمهوری اسلامی و ...)

نام دفتر: مطالعات آموزش و فرهنگ (گروه رسانه، هنر، فرهنگ عمومی و ارشاد اسلامی)

تهیه و تدوین: سیدعلی محسنیان

ناظران علمی: صادق ستاری فرد، سینا کلهر

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. لایحه بودجه سال ۱۳۹۹

۲. رسانه

۳. صدا و سیما

۴. رسانه‌های دولتی

تاریخ انتشار: ۱۳۹۸/۱۰/۱۵